

govskega ministra. Prvi je vedno kazal veliko nenaklonjenost Slovincem, Exner je pa privrženec manšesterskih načel in največji nasprotnik malih obrtnikov. Če bodeta ta dva moža sedela v novem ministerstvu, ga ne bodo mogli podpirati slovenski poslanci. Govori se pa tudi, da bode Badeni v svoj program vsprejel odložitve narodnih vprašanj. Ko bi pa tudi to storil, potem je pa dolžnost slovenskih poslancev, da pojdejo v opozicijo, naj pride potem kar koli. Vsekako je pa treba popolne jasnosti, da ne pridemo potem v podobne težave, v kakeršnih smo bili zaradi celjske gimnazije, katero smo le po posebni sreči dosegli. Da se niso konservativci in liberalci sprli zaradi volilne reforme, bi najbrž prvi bili nas zapustili in splavala bi bila po vodi.

Bati se pa Slovenci ne smemo večine iz Poljakov in levičarjev. Taka večina tako ne bode trajna, če bi se tudi osnovala. Levica hitro razpada in ta razpad bode še hitreje napredoval, ako je ne bodo podpirali konservativci. Posebno smemo biti prepričani, da po volitvah liberalci in Poljaki bi več ne imeli večine, in priti bi moralo do novih prememb, pri katerih se pa bodo morali poštovati Slovani. Če se pa osnuje nova večina iz konservativcev, Poljakov in levičarjev, utegne pa biti ta večina tako velika, da bi se še nekaj časa ohranila in židovski liberalizem bi bil zopet za nekaj časa rešen v Avstriji, seveda za dolgo ne, kajti naravni proces bi naposled razjedel tudi novo večino, ki bi ne bila za nobeno resno delo. Predobro je nam še v spominu, kako mogočna je bila zedinjena levica, ko je 1873. pri državnozborskih volitvah dobila večino, a predno je potekla postavnodavna doba, je tako razpadla, da ni mogla sestaviti nobene vlade. Jednaka osoda zadeva sedanje tako imenovane „zmerne“ stranke, kajti z vladno pomočjo se nobena teh strank trajno obdržati ne more.

Politični pregled.

Mladočehi in plemstvo. — Glasilo čeških fevdalcev dunajski „Vaterland“ poslednji čas zopet jako pridno zabavlja proti Mladočehom. Zamerili so se „Vaterlandu“ in njega pokroviteljem posebno zaradi tega, ker nočejo priznati, da bi bilo češko plemstvo poklicano za vodje češkega naroda. Dosedaj so bili zlasti v okrajnih zastopih načelniki plemeniti gospodje. Tako je bil dolgo let v Nepomuku načelnik okrajnemu zastopu grof Harrach. Pri novi volitvi pa ni dobil več večine, kajti Mladočehi so proti njemu. „Vaterland“ sedaj vzdihuje, da vse delovanje Mladočehov meri le na to, da od javnega življenja odrinejo plemstvo. Tudi jedino zaradi sovraštva do plemstva so za občno volilno pravico. Od „Vaterlanda“ je pač le lepo, če se za plemstvo poteguje, kajti že davno bi bil moral prenehati, da ga ne podpirajo plemenitaši.

Ženska agitacija. — Na Dunaji protisemitje napejajo vse sile, da bi pri občinskih volitvah, ki se vrše v drugi polovici t. m., dobili večino v mestnem zastopu. Ker pa moška agitacija več ne zadostuje, so osnovali poseben odbor krščanskih gospej in gospodičen, da agitujejo po mestu od hiše do hiše. Pravijo, da vspeh te agitacije ni slab, ker ženske marsikoga pregovore, pri katerem bi se moški zastonj trudili. Dunajski protisemitje so dosedaj navadno bili proti temu, da bi

se ženske mešale v politiko, a v sedanji stiski so pa pozabili na to načelo.

Protisemitske agitacije. — Ker dunajskim protisemitom ne gre vse posreči, jeli so razne nasprotnike dolžiti, da so podkupljeni. Posebno zabavljajo zoper Čehe in tiste obrtnike, ki nočejo za njimi več hoditi Čehom očitajo, da so jim liberalci dali več tisočakov za češko šolo na Dunaji in pa za volilne agitacije, kar je seveda le grda laž. Obrekovalci sami dobro vedo, da na tem ni nič resnice. Te dni je pa svobodomiseln kandidat Fr. Lacina, čevljarski mojster, proti Luegerju in „Deutsches Volksblattu“ vložil tožbo zaradi razžaljenja časti, ker sta ga obdolžila, da so ga liberalci najeli za agitacijo in mu plačujejo po 30 gld. na dan.

Razpor mej hrvatsko opozicijo. — Nasprotje mej hrvatsko stranko pravo in pa mej zmerno opozicijo se je silno poostrilo. Pravaši so sklenili, da z zmerno opozicijo ne bodo vkupno postopali pri bodočih občinskih volitvah v Zagrebu in bodo postavili svoje kandidate. Tega razpora se pa veseli vladna stranka, kajti najbrž ne bode voljen sedaj noben opozicionalec in vladni pristaši bodo v mestnem zastopu lažje samovcljno gospodarili.

Volitve v Dalmaciji. — V soboto so volile kmetske občine za dalmatinski deželni zbor. Voljenih je 10 pristašev zmerne in 3 pristaši radikalne hrvatske stranke ter sedem Srbov. Radikalci zgubili so jeden mandat, Srbi in zmerni Hrvati pa dobili po jeden mandat. Volilni boj je bil precej hud. Bilo je tudi nekaj pretepov. Zaradi hudega boja mej obema hrvatskimi frakcijama, je malo manjkalo, da v zaderski okolici niso zmagali Italijani. Sploh se pa govori, da so pri letošnjih volitvah Italijani igrali važno vlogo. Podpirali so Srbe in zmerne Hrvate proti radikalni hrvatski stranki. „N. Fr. Pr.“ je celo poročala iz Dalmacije o nekem dogovoru mej zmernimi Hrvati in Italijani zastran deželnozborskih volitev in še proročevala radikalni stranki poraz. Mi obžalujemo to bratenje z Italijani, ker bode gotovo imelo še slabe posledice.

Kdo bode gališki namestnik? S tem vprašanjem se Badeni že nekaj časa ubija glavo. Prosil je že Dunajevskega, Jaworskega, Zaleskega in Bobržynskega, a nobeden noče prevzeti tega mesta. Sedaj se govori, da bivši moravski namestnik Loebel postane gališki namestnik. Loebel je že v pokoji. Ob svojem času je bil v Galiciji podpredsednik gališkega namestništva in razmere v Galiciji dobro pozna.

Nemčija. — Najhuji trn v peti so bili slaviteljem sedanske zmage socijalni demokratje, ta mnogoštevilen faktor nemške države, a ob ednem sila nezadovoljen s sedanjo nemško upravo. Ne samo, da so se strogo zabranili od strani vlade vsakteri pojavi socijalnih demokratov povodom tega praznovanja, pozabiti jih celo niso mogli razni slavnostni govorniki. Nemški cesar je pretel v neki napitnici socijalnim demokratom z ostrim postopanjem. Rekel je, da niso vredni, da se imenujejo za Nemce in jih nazivljal izdajalce. Odličen državnik je v nekem govoru pozivljal vse stranke, da naj se združijo proti socijalistom. Storiijo naj se vsi koraki, da se udušijo ti nezadovoljneži. Cesar naj stopi z vlado na čelo akcije. Če bi vse nič ne pomagalo, apelirati bi se potem moralo na vojake. Zares neki grozen strah mora navdajati Nemčijo pred socijalnimi demokrati. Grozno je jezilo Velikonemce, da sedanski praznik ni bil tako veličasten, kakor bi ga radi in da so mnogo tega krivi socijalni demokratje. Mi pristavljamo le to, da ima nezadovoljnost svoje vzroke.

Armenija. — Neznosnim razmeram v Armeniji še ni konca. Turčini še vedno delajo silo kristjanom. Tako se čuje, da so ravno minoli čas turški vojaki zopet napali neko selo in je požgali in oropali. Sicer vsa ta grozodejstva skuša turška vlada potlačiti, a prišlo bo vse na dan in konečno bodo evropske velevlasti z najskrajnejo silo pritisnile na Turčijo in jo prisilile k vzdržanju reda. Dosedaj Turčije ni bilo še moč prisiliti do tega, dočim Anglija, Rusija in Francija to zahte-

vajo. Turška vlada sama bi pač ustregla tem zahtevam, a sultan sam se upira. Boji se za svojo samostojnost v Aziji. Ko bi dovolil evropskim vevlastim nadzorovanje Armenije, pripetilo bi se celo lahko, da bi te vevlasti raztegnile pravico nadzorovanja nad celo turško državo. Povod temu bi se kmalu našel. Ker pa sultan že na to računa, da se bo moral prej ali slej iz Evrope v Azijo umakniti, hoče vsaj poslednjo ohraniti popolnoma nezavisno. Čuje se, da je sultan pripravljen raji vse svoje evropske pokrajine odstopiti, nego, da bi se odpovedal popolni svoji samostojnosti v Aziji. Stvar se torej še ne bo tako hitro razmotala in tudi se ne ve kako, govori se, da se snide evropski kongres, ki bo zadevo rešil.

Obrtnija.

Pozor.

Velika ovira našemu narodnemu napredku je to, da so vsa večja industrijska in rudniška podjetja v tujih rokah. S tujimi podjetniki pridejo v deželo tuji uradniki in deloma tudi tuji delavci. Uradniki tacih tujih podjetij so pa navadno pravi pijonerji tujstva, največ nemštva, včasih tudi italijanstva. Italijani se navadno še nekako privadijo deželnim šegam, vsaj v krajih, ki so bolj oddaljeni od Italije, Nemci pa ostanejo nasprotniki narodu, mej katerega so se naselili, naj tudi mej njem bivajo že lepo število let.

Po Štajerskem in Koroškem posebno nemške tovarne, rudniki in fužine razširjajo germanizacijo. Marsikak kraj bi že davno bil čisto slovensk, da ne pritiskajo na prebivalstvo nemški posestniki fužin in rudokopov. Za delavce po fužinah in rudnikih v slovenskih krajih se snujejo nemške šole, naj so tudi delavci Slovenci. Vodstvo fužin, rudnikov in tovarn hoče, da se delavci pri ljudskem popisovanju vpisujejo za Nemce, otroke pošiljajo v nemške šole in pri volitvah, kateri imajo volilno pravico, volijo nemške kandidate. Taki zavodi dajo temu ali onemu kraju na Slovenskem neki umetno napravljen nemški značaj.

Seveda taki zavodi slabo vplivajo v narodnogospodarskem oziru. Večji dobiček gre iz dežele, Slovenci dajemo pa le delavne moči. Celo ravnateljji, ki si prihranijo kaj premoženja, odidejo na stare dni, od koder so prišli. Naši prirodni zakladi bogate le tujce.

Nemci dobro vedo, kako važni so prirodni zakladi na Slovenskem. Zaradi tega pa obračajo nanje vso pozornost, dočim jih domačini ne moremo dovolj ceniti. Kakor se govori, se na Saksonskem sedaj snuje delniška družba s kapitalom 4 milijone mark, da pokupijo vse svobodne rudniške jame na Slovenskem, in začno potem kopati rudnine v naših deželah. Ta družba bi bila v narodnem in gospodarskem oziru veliko nevarnejša Slovincem, nego društvo „Südmarck“. Poslednje pač skuša Slovence izpodriniti ž njih zemlje, a jej manjka denarja, novo delniško društvo bi pa prišlo z denarjem v deželo in ž njim bi prišli nemški uradniki, pravi pijonerji nemštva. Koder bi se nastanili, bi kmalu vse postalo odvisno od rudniških gospodov. Vsaj vidimo, kako je drugod. Slo-

venci bi pa od naših zakladov ne imeli nobenega dobička, kajti tega bi si mej seboj delili tuji delničarji. Da se pa odstrani ta preteči tuji naplav, ne moremo dovolj priporočati, da ljudje, ki imajo morda na svojem posestvu kako rudo, sami dobe pravico jo kopati in plačajo dotične davke, da le tujci je potem ne morejo dobiti. Nikakor je pa naj lahkomišljeno ne prodajo tujcem. Bolje je, če ostane v zemlji, kakor bi jo dobil tujec. Če mi ne moremo izkoristiti prirodnega bogastva, ga bodo pa naši sinovi.

Sicer pa vemo, da se s tem še nevarnost ne da odstraniti. Denar je zapeljiv. Naj še tako pregovarjamo našega posestnika, da naj varuje rudo, bode je ta na posled le prodal, da le dobi nekaj goldinarjev. Časi so slabi, na nasledke pa pač nikdo ne pomisli. Pa tudi tega ne smemo pričakovati, da bi kmet si zavaroval pravico za kopanje rude, ki bi utegnila biti na njegovi zemlji. Potem bi moral plačevati davek, a kmetu je dandanes trda za denar in ne bode ga izdajal, ako ne kaže kak gotov dobiček. Sploh tudi ne smemo puščati priprostitih kmetov osamljenih v tem boji s tujim kapitalom. Potreba je, da se gane tudi domač kapital. Če upajo tujci propevati z podjetji na Slovenskem, zakaj bi pa domačini ne. Klin se s klinom zbija, pravi pregovor, in nemško delniško društvo bomo mogli izbiti jedino s podobno domačo družbo.

Stvar je važna in želeti je, da jo dobro premislijo vsi slovenski rodoljubi. Posebno bi priporočali, da bi to zadevo premišljevali tudi tisti slovenski rodoljubi, ki so pri snovanju in vodstvu posojilnic na Štajerskem in Koroškem pokazali nenavadne narodnogospodarske zmožnosti in našega kmeta rešili pritiska tujega kapitala. Pozor, Slovenci, dokler je še čas, da ne bode prepozno in ne postanemo le hlapci tujih gospodarjev.

Obrtnijske raznoterosti.

Židovski pritisek. Ker je graški mestni zbor sklenil, da ne da prostora v mestnih poslopih nobenemu židovskemu trgovcu in obrtniku v najem, sklenili so židovski tovarnarji na Dunaji, v Liberci in Brnu da tako dolgo pretrgajo vse zvezi z graškimi trgovci in obrtniki, da se omenjeni sklep prekliče. Pokazala se bode moč židovstva, če je res tako velika, da bi se jej kršanski obrtniki in trgovci morali pokoriti. Mi želimo da bi židje se s svojim sklepom dobro opekli.

Kmetijstvo.

Odlomki iz narodnega gospodarstva

imenuje se knjižica, katero je spisal in založil g. Anton Kupljen. Cena zanimivi knjižici je samo 30 kr. Miličeva tiskarna ji je oskrbela jako lepo vnanjo obliko. Čisti dobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda.

Naše slovensko slovstvo ni bogato na delih o narodnem gospodarstvu in zaradi tega moramo reči, da je gospod Kupljen s svojo knjižico gotovo ustregel sloven-